

BÀI 6. TRUNG ĐIỂM CỦA ĐOẠN THẲNG

Mục tiêu

❖ Kiến thức

- + Nhận biết được khái niệm trung điểm của đoạn thẳng.

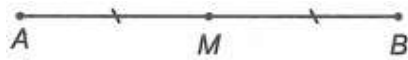
❖ Kỹ năng

- + Vận dụng được tính chất trung điểm của đoạn thẳng và công thức cộng độ dài hai đoạn thẳng để tính độ dài đoạn thẳng.
- + Chứng minh được một điểm là trung điểm của một đoạn thẳng.

I. LÝ THUYẾT TRỌNG TÂM

1. Trung điểm của đoạn thẳng

Định nghĩa

Trung điểm M của đoạn thẳng AB là điểm nằm giữa A, B và cách đều A, B .

2. Cách vẽ trung điểm của đoạn thẳng

Cách 1. Vẽ theo độ dài

Để vẽ trung điểm M của đoạn thẳng $AB = a(\text{cm})$ ta vẽ điểm M trên tia AB sao

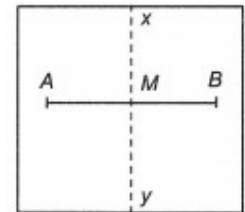

cho $AM = \frac{a}{2}(\text{cm})$

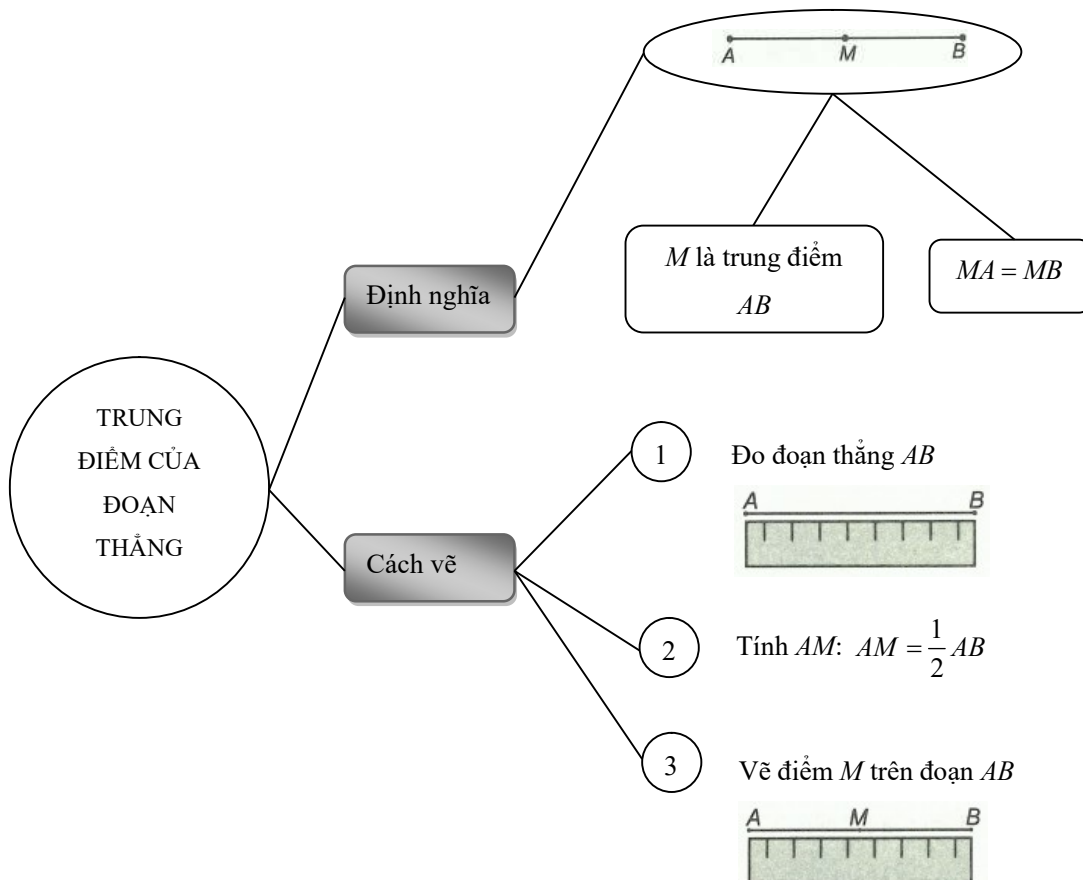
Cách 2. Gấp giấy

Gấp giấy sao cho điểm A trùng với điểm B .

Nếp gấp cắt đoạn AB tại trung điểm M của AB .

SƠ ĐỒ HỆ THỐNG HÓA

II. CÁC DẠNG BÀI TẬP

Dạng 1. Tính độ dài đoạn thẳng

Phương pháp giải

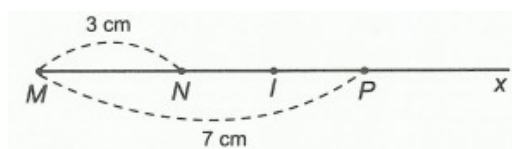
Áp dụng tính chất trung điểm của đoạn thẳng và công thức cộng độ dài hai đoạn thẳng.

- Nếu M là trung điểm của đoạn thẳng AB thì $MA = MB = \frac{AB}{2}$.
- Nếu điểm M nằm giữa hai điểm A và B thì $MA + MB = AB$.

Ví dụ mẫu

Ví dụ 1. Trên tia Mx lấy hai điểm N và P sao cho $MN = 3$ cm; $MP = 7$ cm. Gọi I là trung điểm của NP . Tính độ dài đoạn thẳng MI .

Hướng dẫn giải

Trên tia Mx , ta có $MP > MN$ nên điểm N nằm giữa hai điểm M và P . Do vậy $NP = MP - MN = 7 - 3 = 4$ cm.

I là trung điểm của đoạn NP nên $NI = IP = \frac{NP}{2} = 2$ cm.

Do N nằm giữa M và P ; I nằm giữa N và P nên N nằm giữa M và I .

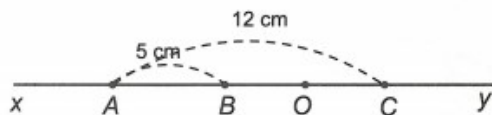
Khi đó ta có $MI = MN + NI = 3 + 2 = 5$ cm.

Vậy $MI = 5$ cm.

Ví dụ 2.

- Trên đường thẳng xy lấy ba điểm A, B, C theo thứ tự đó sao cho $AB = 5$ cm; $AC = 12$ cm. Tính BC .
- Gọi O là trung điểm của đoạn BC . Tính $OB; OC; OA$.

Hướng dẫn giải

- Trên đường thẳng xy lấy ba điểm A, B, C theo thứ tự đó nên điểm B nằm giữa hai điểm A và C .

Khi đó $BC = AC - AB = 12 - 5 = 7$ cm.

- Do O là trung điểm của BC nên $OB = OC = \frac{BC}{2} = 3,5$ cm.

Do B nằm giữa A và C ; O nằm giữa B và C nên B nằm giữa A và O .

Khi đó ta có $AO = AB + BO = 5 + 3,5 = 8,5$ cm.

Vậy $BO = CO = 3,5$ cm; $AO = 8,5$ cm.

Ví dụ 3. Lấy ba điểm A, B, C trên đường thẳng xy sao cho $AB = 10$ cm; $AC = 6$ cm và $BC = 16$ cm.

- Trong ba điểm A, B, C điểm nào nằm giữa hai điểm còn lại? Vì sao?

- b) Gọi M là trung điểm của AC . Tính MC .
 c) Gọi N là trung điểm của đoạn thẳng CB . Tính CN .

Hướng dẫn giải

- a) Nhận xét thấy $AB + AC = BC$ ($10 + 6 = 16$) nên điểm A nằm giữa hai điểm B và C .
 b) M là trung điểm của đoạn thẳng AC nên $AM = MC = \frac{AC}{2} = 3$ cm.
 c) N là trung điểm của đoạn thẳng CB nên $CN = BN = \frac{BC}{2} = 8$ cm.

Ví dụ 4. Trên đường thẳng xy lấy ba điểm A, B, C sao cho $AB = 24$ cm; $AC = 8$ cm và $BC = 16$ cm.

- a) Trong ba điểm A, B, C điểm nào nằm giữa hai điểm còn lại? Vì sao?
 b) Lấy điểm M thuộc xy sao cho A là trung điểm của BM . Tính BM và AM .

Hướng dẫn giải

- a) Nhận xét thấy $AC + BC = AB$ ($8 + 16 = 24$) nên điểm C nằm giữa hai điểm A và B .
 b) A là trung điểm của MB nên $AM = AB = \frac{MB}{2}$ mà $AB = 24$ cm. Từ đó suy ra $AM = 24$ cm;
 $BM = 48$ cm.

Bài tập tự luyện dạng 1

Bài tập cơ bản

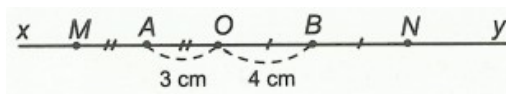
Câu 1. Trên tia Ox xác định hai điểm A và B sao cho $OA = 4$ cm; $OB = 8$ cm.

- a) Điểm A có nằm giữa hai điểm O và B không? Vì sao?
 b) So sánh hai đoạn thẳng OA và AB .

Câu 2. Lấy ba điểm A, B, C trên đường thẳng xy sao cho $AB = 8$ cm; $AC = 6$ cm và $BC = 14$ cm.

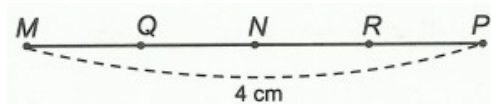
- a) Trong ba điểm A, B, C điểm nào nằm giữa hai điểm còn lại? Vì sao?
 b) Gọi M là trung điểm của AC . Tính MC .
 c) Gọi N là trung điểm của đoạn thẳng CB . Tính NA .

Câu 3. Trên đường thẳng xy lấy điểm O và hai điểm A, B sao cho $OA = 3$ cm; $OB = 4$ cm (A và B nằm khác phía đối với O). Vẽ các điểm M và N trên đường thẳng xy sao cho A là trung điểm của OM , B là trung điểm của ON . Tính độ dài đoạn thẳng MN .

Bài tập nâng cao

Câu 4. Cho đoạn thẳng $MP = 4$ cm, N là điểm nằm giữa M và P . Gọi Q là trung điểm của MN và R là trung điểm của NP . Tính độ dài đoạn thẳng QR .

Câu 5. Trên tia Ax lần lượt lấy ba điểm B, C, D sao cho $CD = 2BC = 4AB$. Gọi I là trung điểm của đoạn BD .

a) Điểm I có nằm giữa hai điểm B và C không? Vì sao?

b) Tính AI biết $AD = 14$ cm.

Dạng 2. Chứng minh một điểm là trung điểm của một đoạn thẳng

Phương pháp giải

Để chứng minh điểm M là trung điểm của đoạn thẳng AB ta cần chứng minh

Cách 1.

+ Điểm M nằm giữa A và B (hoặc $AM + MB = AB$)

+ $MA = MB$

Cách 2.

Chứng minh $MA = MB = \frac{AB}{2}$.

Ví dụ mẫu

Ví dụ 1. Cho hai tia đối nhau Ox và Ox' . Trên tia Ox lấy điểm A sao cho $OA = 2$ cm.

Trên tia Ox' lấy điểm B sao cho $OB = 2$ cm. Hỏi O có là trung điểm của đoạn thẳng AB không? Vì sao?

Hướng dẫn giải

Hai điểm A và B thuộc hai tia đối nhau Ox và Ox' nên điểm O nằm giữa hai điểm A và B .

Lại có $OA = OB = 2$ cm.

Do đó O là trung điểm của đoạn thẳng AB .

Ví dụ 2. Trên tia Ox xác định hai điểm A và B sao cho $OA = 3$ cm; $OB = 6$ cm.

a) Điểm A có nằm giữa hai điểm O và B không? Vì sao?

b) So sánh hai đoạn thẳng OA và AB .

c) Điểm A có là trung điểm của đoạn thẳng OB không? Vì sao?

Hướng dẫn giải

a) Trên tia Ox ta có $OA < OB$ ($3 < 6$) nên điểm A nằm giữa hai điểm O và B .

b) Do điểm A nằm giữa hai điểm O và B nên ta có $OA + AB = OB$ suy ra $AB = OB - OA = 6 - 3 = 3$ (cm).

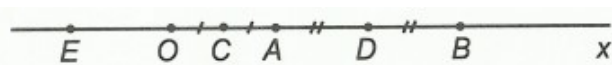
Vậy $OA = AB$.

c) Theo câu a) và câu b), điểm A nằm giữa hai điểm O và B ; $OA = AB$ nên điểm A là trung điểm của đoạn thẳng OB .

Ví dụ 3. Trên tia Ox lấy hai điểm A và B sao cho $OA = 2$ cm; $OB = 6$ cm.

- a) Trong ba điểm A, B, O điểm nào nằm giữa hai điểm còn lại? Vì sao? Tính AB .
- b) Gọi C và D lần lượt là trung điểm của OA và AB . Tính $AD; CD$.
- c) Lấy điểm E sao cho O là trung điểm của AE . Hỏi A có là trung điểm của BE không? Tại sao?

Hướng dẫn giải

- a) Trên tia Ox ta có $OA < OB$ ($2 < 6$) nên điểm A nằm giữa hai điểm O và B .

Khi đó ta có $OA + AB = OB$ suy ra $AB = OB - OA = 6 - 2 = 4$ (cm).

- b) D là trung điểm của AB nên $AD = DB = \frac{AB}{2} = 2$ (cm).

C là trung điểm của OA nên $CO = CA = \frac{OA}{2} = 1$ (cm).

Do C nằm giữa O và A ; D nằm giữa A và B ; A nằm giữa O và B nên điểm A nằm giữa C và D .

Khi đó ta có $CA + AD = CD$ hay $CD = CA + AD = 1 + 2 = 3$ (cm).

- c) O là trung điểm của AE nên $AE = 2OA = 2 \cdot 2 = 4$ (cm).

O là trung điểm của AE nên điểm E và O nằm cùng phía so với điểm A (1).

Theo câu a) điểm A nằm giữa hai điểm O và B nên hai điểm O và B nằm khác phía so với điểm A (2).

Từ (1) và (2) suy ra hai điểm E và B nằm khác phía so với điểm A .

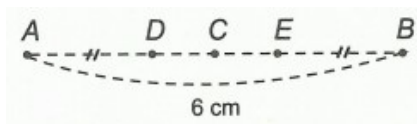
Do vậy A nằm giữa E và B .

Lại có $AE = AB = 4$ cm.

Do đó A là trung điểm của đoạn thẳng BE .

Ví dụ 4. Cho đoạn thẳng AB dài 6 cm. Gọi C là trung điểm của AB . Lấy hai điểm D và E thuộc đoạn thẳng AB sao cho $AD = BE = 2$ cm. Chứng tỏ rằng C là trung điểm của DE .

Hướng dẫn giải

C là trung điểm của đoạn thẳng AB nên $CA = CB = \frac{AB}{2} = 3$ (cm).

Điểm D thuộc đoạn thẳng AB nên thuộc tia AB .

Trên tia AB , có $AD < AC$ ($2 < 3$) nên điểm D nằm giữa hai điểm A và C .

Do đó $CD = AC - AD = 3 - 2 = 1$ (cm).

Trên tia BA , có $BE < BC$ ($2 < 3$) nên điểm E nằm giữa hai điểm B và C .

Do đó $CE = BC - BE = 3 - 2 = 1$ (cm).

Do điểm D nằm giữa hai điểm A và C nên A và D nằm cùng phía so với điểm C (1).

Do điểm E nằm giữa hai điểm B và C nên B và E nằm cùng phía so với điểm C (2).

Do điểm C nằm giữa hai điểm A và B nên A và B nằm khác phía so với điểm C (3).

Từ (1), (2) và (3) suy ra hai điểm D và E nằm khác phía so với điểm C .

Hay điểm C nằm giữa hai điểm D và E .

Theo trên, $CD = CE = 1$ (cm).

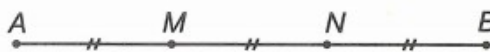
Vậy C là trung điểm của DE .

Ví dụ 5. Lấy hai điểm M, N rồi lấy điểm A sao cho M là trung điểm của AN . Lấy điểm B sao cho N là trung điểm của MB .

a) Chứng tỏ $AB = 3MN$.

b) Gọi H là trung điểm của MN . Vì sao H cũng là trung điểm của AB ?

Hướng dẫn giải

a) Do M là trung điểm của AN nên $AN = AM + MN = 2MN$.

Do N là trung điểm của MB nên $MN = NB$.

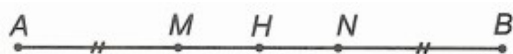
M nằm giữa A và N nên A và M nằm cùng phía so với điểm N (1).

N nằm giữa M và B nên M và B nằm khác phía so với điểm N (2).

Từ (1) và (2) suy ra A và B nằm khác phía so với điểm N .

Khi đó $AB = AN + NB = 2MN + MN = 3MN$.

b)

H là trung điểm của MN nên H nằm giữa M, N và $MH = NH$.

H nằm giữa M và N nên H nằm giữa A và B .

Chúng minh được điểm M nằm giữa A và H nên $AH = AM + HM$; N nằm giữa hai điểm B và H nên $BH = BN + NH$.

Lại có $BN = AM (= MN)$ và $MH = NH$. Do vậy $AH = BH$.

Từ đó suy ra H là trung điểm của AB .

Bài tập tự luyện dạng 2

Bài tập cơ bản

Câu 1. Trên tia Ax vẽ các đoạn thẳng $AB = 3$ cm; $AC = 5$ cm.

a) Trong ba điểm A, B, C điểm nào nằm giữa hai điểm còn lại? Vì sao?

b) Tính độ dài đoạn thẳng BC .

c) Trên tia đối của tia Bx , lấy điểm D sao cho $BD = 2$ cm.

Hỏi B có là trung điểm của đoạn thẳng CD không? Vì sao?

Câu 2. Trên đoạn thẳng AB dài 8 cm, lấy điểm M sao cho $AM = 4$ cm.

a) Tính độ dài đoạn thẳng MB .

b) Điểm M có phải là trung điểm của đoạn thẳng AB không? Vì sao?

c) Trên tia đối của tia AB lấy điểm K sao cho $AK = 4$ cm. So sánh MK với AB .

Câu 3. Trên đoạn thẳng $AB = 12$ cm lấy điểm C sao cho $AC = 6$ cm.

- a) Điểm C có là trung điểm của đoạn thẳng AB không? Vì sao?
- b) Gọi M và N lần lượt là trung điểm của AC và CB . Tính MN .

Câu 4. Trên tia Ox lấy hai điểm A và B sao cho $OA = 7$ cm; $OB = 3$ cm.

- a) Tính AB .
- b) Trên tia Ox lấy $OC = 5$ cm. Trong ba điểm A, B, C điểm nào nằm giữa hai điểm còn lại? Tính BC, CA .
- c) Điểm C là trung điểm của đoạn thẳng nào?

Câu 5. Trên đoạn thẳng $AB = 8$ cm lấy điểm C sao cho $AC = 4$ cm.

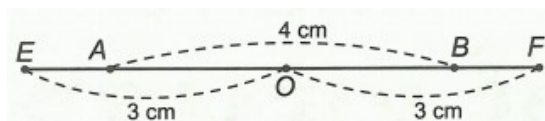
- a) Điểm C có là trung điểm của đoạn thẳng AB không? Vì sao?
- b) Gọi M là trung điểm của AC . Trên tia đối của tia AB , lấy điểm D sao cho $AD = 2$ cm. Chứng minh D là trung điểm của đoạn thẳng AM .
- c) Gọi N là trung điểm của CB . Chứng minh C là trung điểm của đoạn thẳng MN .
- d) Tính MN .

Câu 6. Cho hai điểm M, N thuộc tia Ox sao cho $OM = 2$ cm; $ON = 5$ cm. Điểm P thuộc tia đối của tia Ox sao cho $OP = 3$ cm.

- a) Điểm M có nằm giữa hai điểm O và N không? Tại sao? Tính MN .
- b) So sánh MN và OP .
- c) Gọi I là trung điểm của OM . Tính IO và IP .
- d) Điểm I có là trung điểm của NP không? Tại sao?

Bài tập nâng cao

Câu 7. Cho đoạn $AB = 4$ cm. Gọi O là trung điểm của AB . Trên tia OA lấy điểm E , trên tia OB lấy điểm F sao cho $OE = OF = 3$ cm. Chứng minh rằng O là trung điểm của EF và $AE = BF$.

Câu 8. Lấy hai điểm M, N rồi lấy điểm A sao cho M là trung điểm của AN . Lấy điểm B sao cho N là trung điểm của MB . Chứng tỏ $AB = 3MN$.

ĐÁP ÁN

Dạng 1. Tính độ dài đoạn thẳng

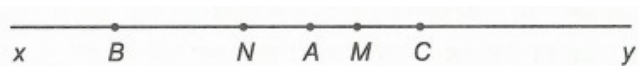
Bài tập cơ bản

Câu 1.

- a) Trên tia Ox ta có $OA < OB$ ($4 < 8$) nên điểm A nằm giữa hai điểm O và B .
- b) Do điểm A nằm giữa hai điểm O và B nên ta có $OA + AB = OB$ suy ra $AB = OB - OA = 8 - 4 = 4$ (cm).
Vậy $OA = AB$.

Câu 2.

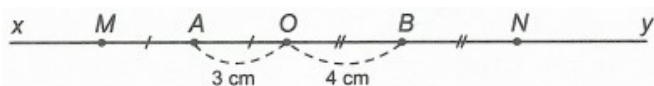
- a) Nhận xét thấy $AB + AC = BC$ ($10 + 6 = 16$) nên điểm A nằm giữa hai điểm B và C .
- b) M là trung điểm của đoạn thẳng AC nên $AM = MC = \frac{AC}{2} = 3$ cm.
- c) N là trung điểm của đoạn thẳng CB nên $CN = BN = \frac{CB}{2} = 8$ cm.

Hai điểm A và N đều thuộc đoạn CB nên chúng cùng thuộc tia CB .

Lại có $CA < CN$ ($6 < 8$) nên điểm A nằm giữa hai điểm C và N .

Do đó $AN + AC = NC$ hay $AN = NC - AC = 8 - 6 = 2$ (cm).

Câu 3.

A là trung điểm của OM nên $OM = 2OA = 6$ (cm).

B là trung điểm của ON nên $ON = 2OB = 8$ (cm).

A nằm giữa O và M nên A và M nằm cùng phía so với điểm O (1).

B nằm giữa O và N nên B và N nằm cùng phía so với điểm O (2).

A và B nằm khác phía so với điểm O (3).

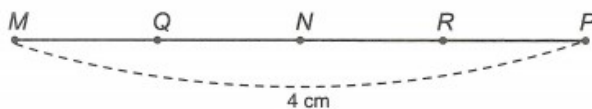
Từ (1), (2) và (3) suy ra M và N nằm khác phía so với điểm O .

Khi đó ta có $OM + ON = MN$ hay $MN = OM + ON = 6 + 8 = 14$ (cm).

Vậy $MN = 14$ cm.

Bài tập nâng cao

Câu 4.

N nằm giữa M và P nên $MN + NP = MP = 4$ (cm).

Q là trung điểm của MN nên $QN = \frac{1}{2}MN$.

R là trung điểm của NP nên $NR = \frac{1}{2}NP$.

Từ đó suy ra $QN + NR = \frac{1}{2}(MN + NP) = \frac{1}{2}.4 = 2$ (cm).

Q nằm giữa M và N nên M, Q nằm cùng phía so với điểm N (1).

R nằm giữa N và P nên R và P nằm cùng phía so với điểm N (2).

Mặt khác, N nằm giữa M và P nên M và P nằm khác phía so với điểm N (3).

Từ (1), (2) và (3) suy ra R và Q nằm khác phía so với điểm N hay N nằm giữa R và Q .

Khi đó ta có $QR = QN + NR = 2$ (cm).

Câu 5.

a)

Trên tia Ax lần lượt lấy ba điểm B, C, D nên C nằm giữa B và D .

Theo giả thiết, $CD = 2BC$ suy ra $BD = BC + CD = 3BC$ hay $BC = \frac{1}{3}BD$.

I là trung điểm của BD nên I nằm giữa B và D và $BI = \frac{1}{2}BD$.

Hai điểm C và I cùng thuộc tia BD , $BI > BC$ nên điểm C nằm giữa hai điểm B và I .

b) Theo giả thiết $AD = AB + BD = AB + 3BC = AB + 6AB = 7AB$. Suy ra $AB = 2$ cm và $BD = 12$ cm.

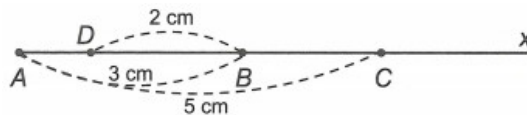
Từ đó ta tính được $BI = 6$ cm.

Suy ra $AI = AB + BI = 2 + 6 = 8$ cm.

Dạng 2. Chứng minh một điểm là trung điểm của một đoạn thẳng

Bài tập cơ bản

Câu 1.

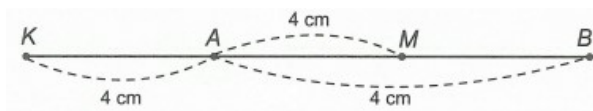
a) Trên tia Ax , ta có $AB < AC$ ($3 < 5$) nên điểm B nằm giữa hai điểm A và C .

b) Ta có $BC = AC - AB = 5 - 3 = 2$ (cm).

c) C thuộc tia Bx , D thuộc tia đối của tia Bx nên B nằm giữa C và D .

Lại có $BD = BC$ ($= 2$ cm) nên B là trung điểm của đoạn thẳng CD .

Câu 2.

- a) Điểm M thuộc đoạn AB nên M nằm giữa A và B . Do đó $MB = AB - AM = 8 - 4 = 4$ (cm).
b) M nằm giữa A và B ; $MB = AM$ ($= 4$ cm) nên M là trung điểm của đoạn AB .
c) K thuộc tia đối của tia AB nên A nằm giữa M và K .

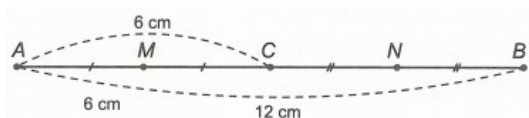
Khi đó $MK = MA + AK = 4 + 4 = 8$ (cm).

Do vậy $MK = AB$.

Câu 3.

Trên đoạn thẳng $AB = 12$ cm lấy điểm C sao cho $AC = 6$ cm.

- c) Điểm C có là trung điểm của đoạn thẳng AB không? Vì sao?
d) Gọi M và N lần lượt là trung điểm của AC và CB . Tính MN .

- a) Trên đoạn thẳng AB , ta có $AC < AB$ ($6 < 12$) nên điểm C nằm giữa hai điểm A và B .

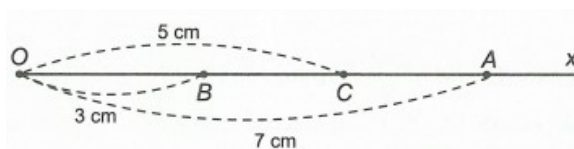
Lại có $AC = \frac{1}{2} AB$ nên điểm C là trung điểm của đoạn thẳng AB .

- b) M là trung điểm của AC nên $MC = \frac{1}{2} AC = 3$ cm.

N là trung điểm của BC nên $CN = \frac{1}{2} CB = 3$ cm.

Từ đó ta tính được $MN = MC + CN = 3 + 3 = 6$ (cm).

Câu 4.

- a) Trên tia Ox có $OB < OA$ ($3 < 7$) nên điểm B nằm giữa hai điểm O và A .

Khi đó $AB = OA - OB = 7 - 3 = 4$ (cm).

- b) Trên tia Ox có $OC < OA$ ($5 < 7$) nên điểm C nằm giữa hai điểm O và A hay hai điểm O và A nằm khác phía so với điểm C (1).

Trên tia Ox có $OB < OC$ ($3 < 5$) nên điểm B nằm giữa hai điểm O và C hay hai điểm O và B nằm cùng phía so với điểm C (2).

Từ (1) và (2) suy ra A và B nằm khác phía so với điểm C .

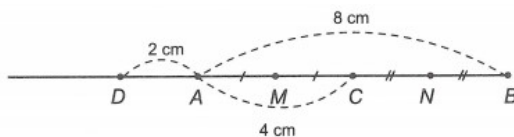
Do đó C nằm giữa hai điểm A và B .

C nằm giữa O và A nên $AC = OA - OC = 7 - 5 = 2$ (cm).

B nằm giữa O và C nên $BC = OC - OB = 5 - 3 = 2$ (cm).

c) Theo câu b), C nằm giữa A và B ; $AC = BC (= 2$ cm) nên C là trung điểm của đoạn thẳng AB .

Câu 5.

a) C thuộc đoạn AB nên C nằm giữa A và B . Do đó $BC = AB - AC = 8 - 4 = 4$ (cm).

Suy ra $AC = BC (= 4$ cm).

Vậy C là trung điểm của đoạn thẳng AB .

b) M là trung điểm của AC nên M thuộc đoạn AB . D thuộc tia đối của tia AB nên A nằm giữa D và M .

M là trung điểm của AC nên $AM = MC = \frac{1}{2} AC = 2$ (cm).

Từ đó, A nằm giữa D và M ; $AD = AM (= 2$ cm) nên A là trung điểm của DM .

c) N là trung điểm của CB nên $CN = \frac{1}{2} CB = 2$ (cm).

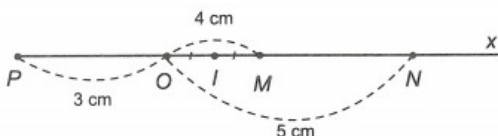
Chúng minh được C nằm giữa M và N .

Ta có C nằm giữa M và N ; $MC = NC (= 2$ cm) nên C là trung điểm của MN .

d) Do C là trung điểm của MN nên $MN = MC + NC = 2 + 2 = 4$ (cm).

Vậy $MN = 4$ cm.

Câu 6.

a) Hai điểm M, N cùng thuộc tia Ox và $OM < ON (2 < 5)$ nên điểm M nằm giữa hai điểm O và N .

Khi đó $OM + MN = ON$ hay $MN = ON - OM = 5 - 2 = 3$ (cm).

b) $MN = OP = 3$ cm.

c) I là trung điểm của OM nên $IO = IM = \frac{OM}{2} = 1$ (cm).

I là trung điểm của OM nên I thuộc tia Ox . P thuộc tia đối của tia Ox nên O nằm giữa I và P .

Khi đó ta có $OP + OI = IP$ hay $IP = OP + OI = 3 + 1 = 4$ (cm).

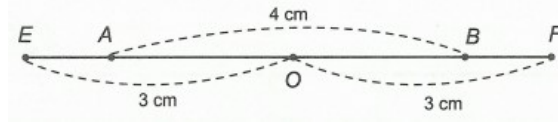
d) O và N nằm khác phía so với điểm I ; O và P nằm cùng phía so với điểm I nên N và P nằm khác phía so với điểm I .

Ta tính được $IN = 4$ cm.

Do vậy $IP = IN (= 4$ cm).

Vậy I là trung điểm của đoạn thẳng NP .

Bài tập nâng cao

Câu 7.

O là trung điểm của AB nên OA và OB là hai tia đối của nhau.

E, F thuộc hai tia đối nhau gốc O nên O nằm giữa E và F .

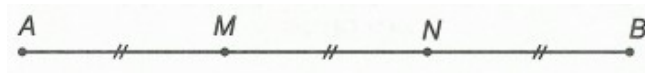
Mặt khác theo giả thiết, $OE = OF = 3 \text{ cm}$ suy ra O là trung điểm của EF .

O là trung điểm của AB nên $OA = OB = \frac{AB}{2} = 2 \text{ (cm)}$.

Trên tia OA có $OA < OE (2 < 3)$ nên A nằm giữa O và E . Từ đó $AE = OE - OA = 1 \text{ (cm)}$.

Trên tia OB có $OB < OF (2 < 3)$ nên B nằm giữa O và F . Từ đó $BF = OF - OB = 1 \text{ (cm)}$.

Vậy $AE = BF$.

Câu 8.

Do M là trung điểm của AN nên $AN = AM + MN = 2MN$.

Do N là trung điểm của MB nên $MN = NB$.

M nằm giữa A và N nên A và M nằm cùng phía so với điểm N (1).

N nằm giữa M và B nên M và B nằm khác phía so với điểm N (2).

Từ (1) và (2) suy ra A và B nằm khác phía so với điểm N .

Khi đó $AB = AN + NB = 2MN + MN = 3MN$.